

„Саборни ум Цркве мора да оцени поступке Патријарха Вартоломеја“, каже управник послова УПЦ-а

Цариградски Патријарх Вартоломеј, који је допутовао у Украјину, одбио је да се састане са хиљадама парохијана Украјинске Православне Цркве у згради Врховне Раде у Кијеву. Током ове посете, која прети да прерасте у сукобе и додатно погорша црквени раскол у земљи, митрополит бориспољски и броварски Антоније, управник послова УПЦ-а, рекао је за *РИА Новости* на који се развој догађаја спрема канонска Црква, како она оцењује тренутну ситуацију у земљи, да ли су Помесне Цркве спремне да бране чистоту вере и да ли је неопходно наставити њихов дијалог у „аманском формату“.

Владика Антоније, цариградски Патријарх Вартоломеј допутовао је у Кијев поводом Дана независности Украјине. Раније се говорило о могућој посети папе Фрање. Какав је став Украјинске Православне Цркве према доласку ових верских личности? Да ли је и даље на снази раније донета одлука да свештенство УПЦ-а одбија да учествује у догађајима везаним за Вартоломејеву посету?

– Судаћи по реторици представника државне власти, до папине посете Украјини, највероватније, неће доћи, будући да није било помена о припреми тога. Међутим, од пре неколико месеци познато је да ће Патријарх Вартоломеј доћи. Многи стручњаци предвиђају да ће овај догађај катализирати погоршање верске ситуације у земљи. Ову посету и пријем поглавара Фанара на највишем политичком нивоу присталице „ПЦУ-а“ могу доживети као сигнал подршке њиховим залагањима да ослабе Украјинску Православну Цркву, а то нарочито може бити праћено новим таласом рајдерских напада на заједнице и храмове канонске Цркве. У том контексту смо изјавили да не бисмо могли да учествујемо у планираном догађају ако делегација Цариградске Патријаршије буде присутна тамо, у Саборном храму Св. Софије кијевске, јер су управо Фанар и његов поглавар умногоме одговорни за кршење права верника Украјинске Православне Цркве. А, како можете бити близу онима због чијих одлука су обични људи, који желе да сачувају веру својих дедова и прадедова, претрпели толико зла и несреће?

Поводом потписивања такозваног томоса о аутокефалности „ПЦУ-а“ јавила се и тема „ставропигија“ – статуса по којем су православне установе одговорне директно Цариградској патријаршији. Неки стручњаци сада не искључују да би пре доласка Патријарха Вартоломеја власти могле да му предају такав „поклон“ – да неку цркву или манастир канонске Цркве у Кијеву предају као „ставропигију“. Колико је то реално и, генерално, да ли се поштује овај споразум о ставропигији, које цркве Украјинске Православне Цркве су у опасности?

– Споразум о сарадњи између Украјине и Цариградске Патријаршије потписан је 2018. године. Истовремено, у неким медијима се појавила информација да је уз документ приложен списак украјинских цркава које тадашња власт (коју заступа Порошенко) обећава да ће предати Фанару. Колико је то тачно, тешко је рећи. Напомињем, међутим, да је 2019. године председник Врховне Раде Андреј Парубиј јавно најавио могућност преласка двадесетак најстаријих украјинских манастира и цркава у надлежност Цариградске Патријаршије. Међу њима су били Успенска Кијево-Печерска лавра, Успенско братство у Лавову, Межигорски Преображењски манастир, Кијевско Богојављенско братство и Мањавски манастир.

Подаци Цркве и украјинске полиције о броју учесника литије на дан Крштења Русије разликовали су се неколико пута. Црква је изјавила да је било 350 хиљада људи, а полиција око 55 хиљада. По Вашем мишљењу, зашто се бројке толико разликују?

– Претходних година истицало се намерно смањивање броја верника који учествују у верским поворкама на дан Крштења Русије. То је било очекивано, будући да тадашња власт није желела да друштво види подршку канонској Цркви. Међутим, сваки пут је све њене напоре рушила једна иста чињеница – телевизијска слика која је снимила море људи. Сигуран сам да и ове године кадар бескрајне реке људи, која се креће од Владимирске горке до Кијево-Печерске лавре, говори сам за себе. Стога не морамо ништа да доказујемо, све је савршено видљиво. Узгред, захвални смо полицији на изговореним подацима, јер су нам раније приписивали врло апсурдне

бројке. На пример, 2018. године тврдили су да је само 20 хиљада људи учествовало у поворци. Тако да цифра од 55 хиљада људи чак и није тако лоша, пошто полиција, некако на свој начин, бележи континуирани раст броја учесника у нашој верској поворци.

Колико се сада слободно осећају парохијани и свештенство Украјинске Православне Цркве у Украјини? Да ли је постало лакше или теже последњих година?

– Хвала Богу, не пролазимо кроз искушења са којима се наша Црква морала суочити у прошлом веку. Мислим на бољшевичке репресије. Међутим, треба напоменути да се наши свештеници и верници често морају суочити са кршењем својих права и слобода. Нажалост, постоји и директно насиље и агресија, који су усмерени на паству канонске Цркве. Након што је Порошенко напустио председничку функцију, ситуација се донекле поправила, али одговарајући проблеми нису нестали. Све је само висило у ваздуху, а сваки спољни фактор, или сами резултати посете Патријарха Вартоломеја Украјини, могу поново погоршати ситуацију у црквеној сфери.

У којим областима је данас најнеповољнија ситуација у погледу одузимања цркава и угњетавања канонске Цркве? Каква је динамика генерално у земљи: да ли се ситуација погоршава за време Зеленског? Колико је храмова заплењено током последњих месеци, који су њихови разлози? Да ли је могуће вратити се у Порошенково доба?

– Најчешће вести о одговарајућим прекршајима долазе из Западне Украјине. То је у великој мери последица поступака одређених представника локалне власти или радикалних политичких снага заинтересованих да одрже свој рејтинг. Треба напоменути да су се учестале чињенице незаконите пререгистрације устава заједница наше Цркве у корист „ПЦУ-а“. Узгред, управо такво кршење дужности, које је починио запослени у Виничкој обласној државној управи, недавно је довео до покушаја заузимања храма Украјинске Православне Цркве у селу Вербовец. Присталице „ПЦУ-а“ покушали су силом да уђу у здање. Тукли су, истеривали свештеника и вернике канонске Цркве из храма, откинули настојатељу крст, претили да ће наоштреном арматуром „клати“ вернике УПЦ-а „као свиње“. Истовремено, службеници Националне полиције, који су присуствовали покушају заузимања, нису реаговали на поступке присталица „ПЦУ-а“. И то је заиста депресивно. Пошто незаконоње доводи до још већег незакоња, стварајући услове за дестабилизацију верске ситуације у целој земљи.

Да ли је било више случајева агресије на свештенство и покушаја одузимања храмова пре посете Патријарха Вартоломеја? Очекујете ли да ће се њихов број повећати током или након посете? По Вашем мишљењу, које речи и поступци Цариградског Патријарха могу довести до погоршања или побољшања ситуације?

– Као што сам већ рекао, појачана је активност на незаконитој пререгистрацији устава заједница

Украјинске Православне Цркве. Опет, недавни пример: 8. јула 2021. године председник Волињске обласне државне управе Јуриј Погуљајко потписао је наредбу број 406, којом је у корист „ПЦУ-а“ пререгистровао парохију Светог Николе у селу Борочиче. Не искључујем да ће овај процес добити додатни подстрек након посете поглавара Фанара украјинској земљи. Заиста, у Цариградској Патријаршији не крију да су заинтересовани за наставак стратешке сарадње са украјинском владом иза које се крије задатак слабљења позиције Украјинске Православне Цркве у Украјини. Очигледно, управо због тога Патријарх Вартоломеј током свих ових година није дао ниједну изјаву о томе да је неопходно зауставити рајдерске нападе присталица „ПЦУ-а“ на заједнице канонске Цркве у Украјини, као и да је неприхватљиво користити силу, претње и притиске на вернике који желе да сачувају верност Богу и Његовој Цркви.

Колико је реална претња преименовањем Украјинске Православне Цркве, пошто је такав закон чак и усвојен? Који су дискриминаторни закони против УПЦ-а, усвојени за време Порошенка, данас на снази у земљи? Како усвајање нових закона у Ради угрожава вернике? Може ли председник да стави вето на њих и укине претходне законе и зашто то до сада није учињено?

– Претња присилним преименовањем Украјинске Православне Цркве је реална, будући да нико није укинуо закон. Поступак је само обустављен током периода разматрања релевантног случаја у Уставном суду.

Поменути проблем изгледа најоштрије у позадини других одлука, на пример, ограничавања службе војних свештеника наше Цркве. У случају успешне реализације сценарија са принудним преименовањем, одређене снаге ће добити додатне могућности да незаконито пререгиструју имовину Украјинске Православне Цркве у корист „ПЦУ-а“. Уз административну подршку, то неће бити много тешко, јер је, како се то обично ради у рајдерским шемама, структура расколника припремила готово идентичан назив нашем – „УПЦ (ПЦУ)“. Нажалост, за сада нема наде да ће се суштински променити ситуација са дискриминаторним законом. Из неког разлога, различите гране власти не журе са укидањем норми које су у супротности са Уставом, иако за то имају и овлашћења и образложења.

Да ли Украјинска Православна Црква осећа бар неку врсту подршке међународне заједнице, међународних европских институција, Европског суда за људска права и других?

– Међународне организације од нас добијају свеобухватне информације о релевантним прекршајима. Штавише, оне самостално означавају одређене проблеме кршења основних права и слобода наших верника. Међутим, не могу рећи да је било некакве одговарајуће подршке од стране поменутих структура.

Какве сигнале добијате од стране оних Помесних Цркава које још нису заузеле став поводом „украјинског питања“ – Бугарске, Грузијске, Румунске? Према Вашим информацијама, могу ли се и друге Цркве придружити онима које су признале „ПЦУ“? Које цркве су тренутно под посебним притиском Фанара и разних сила из иностранства?

– Већина Помесних Цркава се на овај или онај начин суочила са притиском да призна „ПЦУ“. Неке су могле да издрже спољни притисак, неке нису. Међутим, чак ни у оним Црквама које су потпуно или делимично признале Думенкову структуру нема јединства поводом остваривања општења са расколницима. То се добро види у целом православном свету. Стога и друге Цркве нису усмерене на ширење признавања „ПЦУ-а“.

Сетимо се, узгред, почетка 2021. године, када су медији слали сигнале да је наводно Бугарска Православна Црква спремна да легализује украјинске расколнике. Реагујући тада на ове гласине, митрополит ловчански Гаврило истиче да је, с једне стране, Свети Синод БПЦ-а именовao посебну комисију за детаљно проучавање питања раскола у Украјини и представљање одговарајућег извештаја на заседањима Синода Бугарске Цркве, а, са друге стране, да тог извештаја још увек нема. Штавише, нагласио је да у Украјини постоји само једна канонска Црква, а то је Украјинска Православна Црква на челу са Његовим Блаженством митрополитом Онуфријем. Што се тиче Грузијске Цркве, све говори честитка Патријарха Илије, коју је наш предстојатељ недавно примио на имендан. Што се тиче наше румунске браће, желео бих да напоменем да са њима одржавамо добре и конструктивне односе. На различитим нивоима УПЦ и Румунска Православна Црква одржавају различите састанке и заједничке службе.

Много је већ речено о томе да је Цариградски Патријарх пао у раскол признајући расколнике. Да ли је Патријарх Вартоломеј јеретик? Да ли тим поводом мора да се донесе некаква саборна одлука?

– Фанарово промовисање концепта „првог без премца“ и његово кретање ка унији са Римом поставља многа тешка и основана питања. По мом мишљењу, саборни ум целе наше Васељенске Цркве не само да може, већ мора да оцени одговарајуће поступке.

Колико је вероватно да ће се десити глобални раскол Васељенског православља, тј. понављање „великог раскола“ из 1054. године? Узимајући у обзир чињеницу да Патријарх Вартоломеј одлучно одбија да сазове Свеправославни Сабор поводом украјинског питања, могу ли друге Цркве иницирати његово сазивање? По Вашем мишљењу, да ли је то реално, шта је неопходно за то?

– Процеси које је покренуо Патријарх Вартоломеј већ су *de facto* нарушили свеправославно

јединство и довели до поделе Православних Цркава. Пред нашим очима се формира потпуно другачији модел светског Православља у коме је централно место резервисано за „источног папу“ са невиђеним овлашћењима и привилегијама. Сасвим је очигледно да ће успешно пуштање овог модела неизбежно довести до дубоких промена у другим областима живота Цркве, посебно у области основа православне вере. С тим у вези, у првом плану биће спремност Помесних Цркава да бране чистоту вере, јер већ постаје јасно да авантура Патријарха Вартоломеја у Украјини по својим последицама надилази опсег споразума, који се односи на јурисдикцију над одређеном територијом. Овде обнављање активног рада „аманског формата“ може одиграти улогу, у оквиру чијег функционисања је и потребно размотрити одговарајућа питања, њихову дубину и јасност.

Плашите ли се новог великог рата? Шта је потребно учинити да би се избегао? Хоћете ли позвати политичаре на мир?

– Све је у Божјим рукама. Као што је својевремено забележио Свети Николај (Велимировић) *–рат човека против човека последица је рата човека против Бога* . Управо се у томе крије прави разлог за било какав велики конфликт или сукобљавање. Полазећи од тога, сви морамо да схватимо своју одговорност за сваки наш корак, сваку реч и одлуку. То се посебно односи на политичаре који су одговорни за судбину свог народа.

Извор: <https://mospat.ru/sr/news/87908/>